

Wedi ei ariannu gan
Llywodraeth y DU

Cefnogwyd gan
Supported by

Adroddiad Arolwg Rhandiroedd a Thyfu Cymunedol

Awst 2024

Cynnwys

Trosolwg	3
1. Amcanion a Phwrrpas	3
2. Methodoleg a phroses	3
3. Cyfranogwyr a Demograffig	4
4. Ward Etholiadol	4
5. Darpariaeth	6
6. Diddordeb	8
7. Manteision	14
8. Rhwystrau	15
9. Cyfleusterau	15
10. Sylwadau Ychwanegol	16
10.1 Cyfleoedd	16
10.2 Rhwystrau	16
10.3 Cyfleusterau	16
10.4 Manteision	16
11. Crynodeb o ganfyddiadau	16
12. Y Camau Nesaf	17

Trosolwg

Ym mis Gorffennaf/Awst 2024, cynhaliodd Tîm Gwyrddu Sir Gâr Arolwg Rhandiroedd a Thyfu Cymunedol ledled y sir a ariannwyd gan y Gronfa Ffyniant Gyffredin.

1. Amcanion a Phwrrpas

Amcanion yr arolwg oedd:

- Nodi'r angen a'r diddordeb mewn darpariaeth rhandiroedd a thyfu cymunedol ar draws y sir.
- Deall manteision canfyddedig o dyfu.
- Nodi rhwystrau allweddol i gyfranogiad.
- Tynnu sylw at gyfleusterau allweddol sydd eu hangen i gynyddu ymgysylltiad.

Pwrrpas yr arolwg oedd cyfrannu at y sylfaen dystiolaeth ynghylch tyfu o fewn y sir a llywio cynllunio strategol yn y dyfodol o safbwynt rhandiroedd a thyfu cymunedol.

2. Methodoleg a phroses

Crëwyd yr arolwg ar y cyd â nifer o randdeiliaid a gyfrannodd at gwestiynau a strwythur yr arolwg.

Cynhaliwyd yr arolwg ar-lein ac roedd ar gael i'w gwblhau am gyfanswm o 29 diwrnod (5 Gorffennaf – 2 Awst 2024). Rhoddwyd cyfle i holl drigolion y sir lenwi'r arolwg yn y Gymraeg neu'r Saesneg.

Rhoddwyd cyfle hefyd i'r rhai na allai gael mynediad i'r arolwg ar-lein ymateb dros y ffôn neu drwy e-bost.

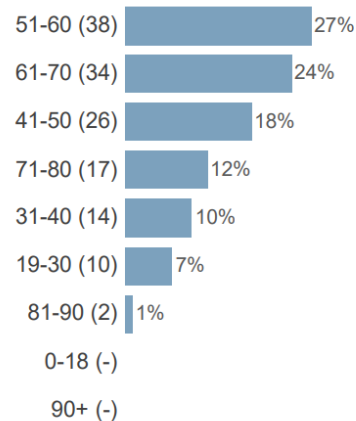

3. Cyfranogwyr a Demograffig

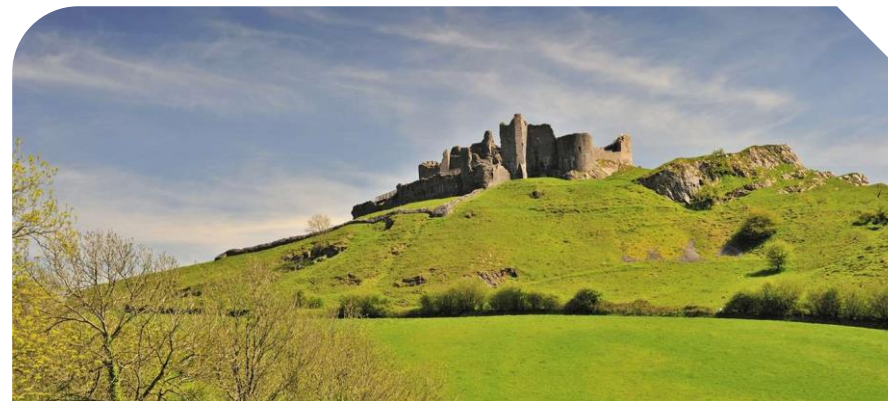
Cwblhaodd cyfanswm o 146 o ymatebwyr yr arolwg. Nododd 141 o'r cyfranogwyr eu hoedran, gyda'r nifer uchaf o gyfranogwyr yn y categori 51-60 oed (38). Roedd y nifer isaf o gyfranogwyr yn y categori 81-90 oed (2), ond er bod yr arolwg ar gael i bob oed, nid oedd unrhyw gyfranogwyr o dan 18 oed.

Mae'r ffigur isod yn rhoi trosolwg o ystodau oedran y cyfranogwyr:

Ystod oedran

Ffigur 1 Ymateb i'r Arolwg: Ystod oedran cyfranogwr

4. Ward Etholiadol

Gofynnwyd hefyd i gyfranogwyr ddarparu eu codau post i nodi Ward Etholiadol, a darparwyd cyfanswm o 132 o gyfeiriadau y gellid eu nodi. Roedd y cyfeiriadau'n cwmpasu 42 o'r 51 Ward Etholiadol yn Sir Gaerfyrddin a dwy yn Sir Benfro. Y Ward Etholiadol gyda'r gyfradd gyfranogi uchaf oedd Llanymddyfri (16), ac yna Bigyn (12) a Gogledd a De Tref Caerfyrddin (8).

Mae'r tabl canlynol yn rhoi trosolwg o'r ardaloedd (fesul Ward Etholiadol) a nifer y cyfranogwyr o bob un:

Ward Etholiadol	Nifer y Cyfranogwyr
Abergwili	2
Rhydaman	1
Y Betws	1
Bigyn	12
Porth Tywyn	4
Gogledd a De Tref Caerfyrddin	8
Cenarth a Llangeler	4
Cil-y-cwm	3
Crymych a Mynachlog-ddu*	1
Cwarter Bach	4
Elli	1
Garnant	2
Glan-y-môr	4
Glyn	1
Gors-las	1
Hendy	1
Hengoed	6
Cydweli a Llanismel	4
Talacharn	4
Llanboidy	4
Llanddarog	1
Llanymdyfri	16
Llanegwad	1
Llanfihangel Aberbythych	3
Llanfihangel-ar-arth	1
Llangadog	1
Llangennech	3
Llangyndeyrn	4
Llan-non	3
Llandybïe	1
Llanybydder	2
Lliedi	2
Llwynhendy	1
Maenordeilo a Salem	2
Arberth*	1
Pen-bre	5
Pen-y-groes	1
Saron	3
Sanclêr a Llansteffan	6
Cwm Lliedi	1
Tre-lech	2
Trimsaran	1
Tyisha	1
Hendy-gwyn ar Daf	2
Cyfanswm	132

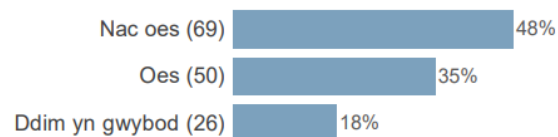
*Ward Etholiadol Sir Benfro

*Tabl 1 Ymateb i'r Arolwg:
Cyfranogwyr Fesul Ward Etholiadol.*
Ni chafwyd unrhyw ymatebion gan bobl o Wardiau Etholiadol Bynea, Gorllewin Tref Caerfyrddin, Cynwyl Elfed, Dafen a Felin-foel, Glanaman, Llandeilo, Llangynnwr, Pontyberem a Thŷ-croes yn Sir Gaerfyrddin.

5. Darpariaeth

Yn gyntaf, gofynnwyd i'r cyfranogwyr a oedd unrhyw gyfleoedd ar gyfer rhandiroedd neu dyfu cymunedol yn eu tref neu bentref lleol. Nododd 48% o'r cyfranogwyr nad oedd cyfleoedd rhandir na thyfu cymunedol yn eu tref neu bentref lleol, a hefyd nid oedd 18% arall yn gwybod a oedd yna gyfleoedd ai peidio.

A oes unrhyw gyfleoedd rhandiroedd neu dyfu cymunedol yn eich tref neu bentref

Ffigur 2 Ymateb i'r Arolwg: A oes unrhyw gyfleoedd rhandiroedd neu dyfu cymunedol yn eich tref neu bentref lleol?

Gofynnwyd wedyn i'r rhai a atebodd 'oes' restru safleoedd rhandir a thyfu cymunedol yr oeddent yn ymwybodol ohonynt. Ysgrifennodd dros ddeugain o gyfranogwyr yn y blwch testun rhydd, gan restru 28 o leoedd unigol. Roedd y manau a restrwyd yn cynnwys rhandiroedd (14), manau tyfu cymunedol (12) a manau tyfu mewn ysgolion (2). Cafwyd sylwadau ychwanegol hefyd a oedd naill ai heb roi digon o fanylion i ddod o hyd i'r man dan sylw neu nad oeddent yn ymwneud â man tyfu gweithredol penodol.

Mae'r tabl canlynol yn rhoi dadansoddiad o'r cwestiwn fesul Ward Etholiadol:

Ward Etholiadol	Oes	Nac oes	Dwi ddim yn gwybod
Abergwili	1	1	
Rhydaman		1	
Y Betws	1		
Bigyn	7	2	3
Porth Tywyn	2	2	
Gogledd a De Tref Caerfyrddin	7		2
Cenarth a Llangeler	1	3	
Cil-y-cwm		3	
Crymych a Mynachlog-ddu*			1
Cwarter Bach		4	
Elli	1		
Garnant		2	
Glan-y-môr	4		
Glyn			1
Gors-las		1	
Hendy		1	
Hengoed	2	2	2
Cydweli a Llanismel	3	1	
Talacharn	1	3	
Llanboidy	2		2
Llanddarog		1	
Llanymddyfri		10	6
Llanegwad		1	
Llanfihangel Aberbythych	1	2	
Llanfihangel-ar-arth			1
Llangadog			1
Llangennech	1	2	
Llangyndeyrn		3	1
Llan-non	2	1	
Llandybïe			1
Llanybydder		2	
Lliedi	1	1	
Llwynhendy			1
Maenordeilo a Salem	2		
Arberth*			1
Pen-bre	4		1
Pen-y-groes		1	
Saron		2	1
Sanclêr a Llansteffan	1	5	
Cwm Lliedi		1	
Tre-lech	1	1	
Trimsaran	1		
Tyisha	1		
Hendy-gwyn ar Daf		1	1

*Ward Etholiadol Sir Benfro

Tabl 2 Ymateb i'r Arolwg: A oes unrhyw gyfleoedd rhandiroedd neu dyfu cymunedol yn eich tref neu bentref lleol?

6. Diddordeb

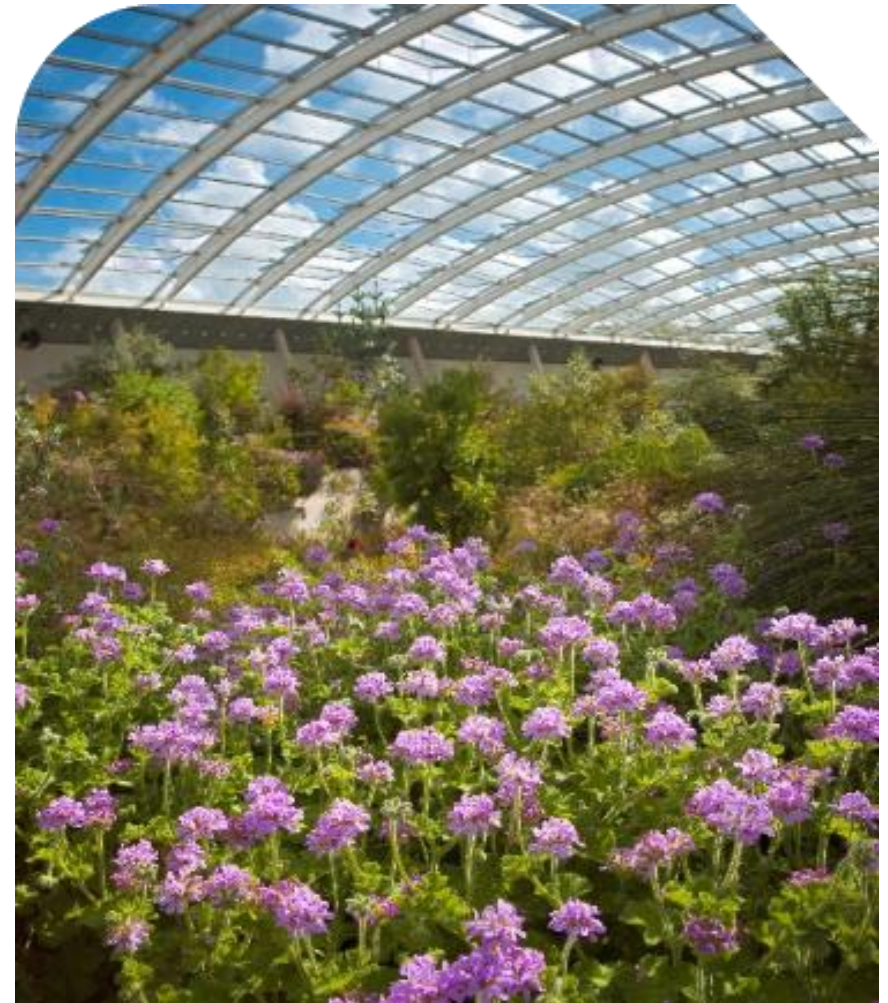
Edrychodd yr arolwg hefyd ar y diddordeb a'r galw am fannau tyfu yn ogystal â'r mathau o leoedd y gallai cyfranogwyr ddymuno gweld mwy ohonynt yn lleol ac ar draws y sir. Yn gyntaf, gofynnwyd i'r cyfranogwyr a hoffent weld mwy o gyfleoedd i dyfu yn eu tref neu bentref lleol, nododd 93% o'r cyfranogwyr y byddent yn hoffi gweld mwy o leoedd yn eu tref neu bentref, gyda 4% ychwanegol yn nodi eu bod yn ansicr.

Hoffech chi weld mwy o gyfleoedd tyfu yn eich tref neu bentref lleol?

Ffigur 3 Ymateb i'r Arolwg: Hoffech chi weld mwy o gyfleoedd tyfu yn eich tref neu bentref lleol?

Mae'r tabl canlynol yn rhoi dadansoddiad o farn cyfranogwyr fesul Ward Etholiadol:

Ward Etholiadol	Hoffwn	Na	Dwi ddim yn gwybod
Abergwili	2		
Rhydaman	1		
Y Betws	1		
Bigyn	12		
Porth Tywyn	4		
Gogledd a De Tref Caerfyrddin	7		1
Cenarth a Llangeler	4		
Cil-y-cwm	3		
Crymych a Mynachlog-ddu*	1		
Cwarter Bach	4		
Elli	1		
Garnant	2		
Glan-y-môr	4		
Glyn	1		
Gors-las	1		
Hendy	1		
Hengoed	6		
Cydweli a Llanismel	4		
Talacharn	4		
Llanboidy	4		
Llanddarog	1		
Llanymddyfri	12	3	1
Llanegwad	1		
Llanfihangel Aberbythych	3		
Llanfihangel-ar-arth	1		
Llangadog	1		
Llangennech	3		
Llangyndeyrn	4		
Llan-non	2	1	
Llandybie	1		
Llanybydder	2		
Lliedi	1		1
Llwynhendy	1		
Maenordeilo a Salem	2		
Arberth*	1		
Pen-bre	4		1
Pen-y-groes	1		
Saron	3		
Sanclêr a Llansteffan	5	1	
Cwm Lliedi	1		
Tre-lech	2		
Trimsaran	1		
Tyisha	1		
Hendy-gwyn ar Daf	1		1

*Ward Etholiadol Sir Benfro

Tabl 3 Ymateb i'r Arolwg: Diddordeb mewn mwy o gyfleoedd fesul Ward Etholiadol

Gofynnwyd i'r rhai a atebodd 'oes' i'r cwestiwn am 'ragor o fannau tyfu' pa fath o fannau yr hoffent weld cynnydd ynddynt. Yr oedd gan y mwyafrif ddiddordeb mewn safleoedd rhandir a thyfu cymunedol; fodd bynnag, dywedodd 45% y byddent yn hoffi gweld cyfleoedd tyfu eraill. Defnyddiodd 6% arall y blwch testun rhydd i awgrymu mannau ychwanegol yr hoffent weld mwy ohonynt, gan gynnwys perllannau, mannau tyfu ar gyfer ciniawau ysgol, a choetir.

If yes, which would you like to see more of?

Hoffech chi weld mwy o gyfleoedd tyfu yn eich tref neu bëntref lleol?

Ffigur 4 Ymateb i'r Arolwg: Os ydych wedi ateb 'hoffwn', beth hoffech chi weld mwy ohono?

Mae'r tabl canlynol yn rhoi dadansoddiad o'r math o safleoedd yr oedd gan gyfranogwyr ddiddordeb ynddynt fesul Ward Etholiadol:

Ward Etholiadol	Safleoedd rhandiroedd	Safleoedd tyfu cymunedol	Cyfleoedd tyfu arall fel cynlluniau rhannu gerddi
Abergwili	1	2	2
Rhydaman	1	1	
Y Betws	1	1	1
Bigyn	8	9	4
Porth Tywyn	4	3	1
Gogledd a De Tref Caerfyrddin	4	5	2
Cenarth a Llangeler	4	4	3
Cil-y-cwm	3	2	3
Crymych a Mynachlog-ddu*	1	1	1
Cwarter Bach	3	2	1
Elli	1	1	1
Garnant	2	2	2
Glan-y-môr	3	4	2
Glyn	1	1	1
Gors-las	1	1	1
Hendy	1	1	
Hengoed	5	3	2
Cydweli a Llanismel	2	2	1
Talacharn	4	3	1
Llanboidy	2	4	3
Llanddarog	1		
Llanymddyfri	11	6	4
Llanegwad	1	1	1
Llanfihangel Aberbythych	1	2	2
Llanfihangel-ar-arth	1	1	1
Llangadog	1	1	
Llangennech	3	2	
Llangyndeyrn	4	4	3
Llan-non	2	2	1
Llandybïe	1	1	1
Llanybydder	2	2	2
Lliedi	1	1	
Llwynhendy	1		
Maenordeilo a Salem	2	2	1
Arberth*			
Pen-bre	3	3	1
Pen-y-groes	1	1	
Saron	3	3	2
Sanclêr a Llansteffan	3	3	2
Cwm Lliedi	1		
Tre-lech	2	2	2
Trimsaran		1	
Tyisha	1	1	1
Hendy-gwyn ar Daf	1		

*Ward Etholiadol Sir Benfro

Tabl 4 Ymateb i'r Arolwg: Pa fath o fannau hoffech chi weld mwy ohonyn nhw?

Gofynnwyd wedyn i gyfranogwyr a hoffent weld mwy o gyfleoedd i dyfu ar draws y sir. Roedd yr ymatebion yn debyg, gyda 93% yn dweud y byddent yn hoffi gweld mwy. Fodd bynnag, dywedodd 7% o gyfranogwyr nad oeddent yn gwybod a dywedodd 1% na.

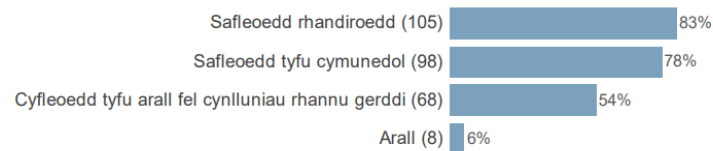
Hoffech chi weld mwy o gyfleoedd tyfu ar draws y sir?

Ffigur 5 Ymateb i'r Arolwg: Hoffech chi weld mwy o gyfleoedd tyfu ar draws y sir?

O ran y math o dyfu y byddai cyfranogwyr yn hoffi gweld mwy ohono, cynnydd mewn safleoedd rhandiroedd (83%) a safleoedd tyfu cymunedol (78%) oedd y rhai a ddewiswyd amlaf, fodd bynnag, roedd gan 54% ddiddordeb hefyd mewn cyfleoedd tyfu eraill. Defnyddiodd 6% y blwch testun rhydd i awgrymu opsiynau ychwanegol gan gynnwys perllannau, sef yr hyn y soniwyd amdano amlaf.

Os ydych wedi ateb 'hoffwn', beth hoffech chi weld mwy ohono? (dewiswch bob un sy'n berthnasol)

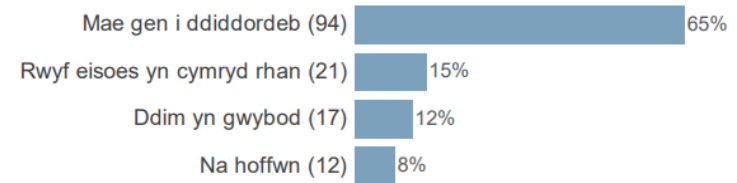

Ffigur 6 Ymateb i'r Arolwg: Os ydych wedi ateb 'hoffwn', beth hoffech chi weld mwy ohono?

Pan ofynnwyd iddynt a hoffent gymryd rhan mewn tyfu yn eu tref neu bentref lleol, dywedodd cyfanswm o 80% eu bod naill ai â diddordeb (65%)

neu eisoes yn cymryd rhan (15%). Dywedodd 12% nad oeddent yn gwybod, a dywedodd 8% na.

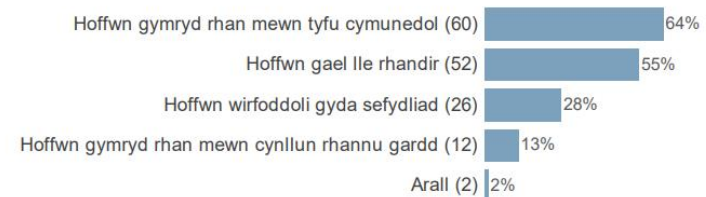
Hoffech chi gymryd rhan mewn tyfu o fewn eich tref neu bentref lleol?

Ffigur 7 Ymateb i'r Arolwg: Hoffech chi gymryd rhan mewn tyfu o fewn eich tref neu bentref lleol?

Yna gofynnwyd i'r rhai â diddordeb pa fath o fannau yr hoffent fod yn rhan ohonynt; roedd gan y mwyafrif ddiddordeb mewn tyfu cymunedol (64%) ac roedd gan 55% ddiddordeb mewn rhandiroedd. Byddai 28% yn hoffi gwirfoddoli gyda mudiad a byddai 13% yn hoffi cymryd rhan mewn cynllun rhannu gardd. Roedd y 2 sylw ychwanegol yn y blwch testun rhydd yn amlygu diddordeb mewn bod yn rhan o fannau tyfu i'r anabl ac roedd y llall eisiau helpu i sefydlu man tyfu yn seiliedig ar anghenion eu cymuned.

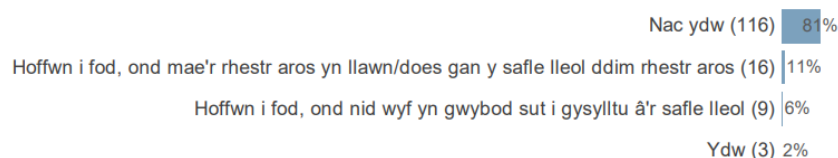
Os ydych wedi ateb 'hoffwn', pa fath o le fyddai diddordeb gennych ynddo? (dewiswch bob un sy'n berthnasol)

Ffigur 8 Ymateb i'r Arolwg: Pa fath o le fyddai diddordeb gennych ynddo?

Pan ofynnwyd iddynt a oeddent ar restr aros am randir, nid oedd y mwyafrif (81%), dywedodd 11% fod y rhestr aros naill ai'n llawn neu nid oedd gan eu safle lleol un a dywedodd 6% y byddent yn hoffi bod ond nad oeddent yn gwybod sut i gysylltu â'r safle. Dim ond 2% oedd ar y rhestr aros ac wedi bod ers dros 2 flynedd.

Ydych chi ar restr aros am le rhandir ar hyn o bryd?

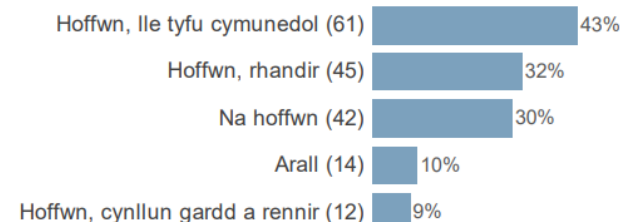
Os ydych wedi ateb 'ydw', pa mor hir ydych chi wedi bod ar restr aros?

Ffigur 9 Ymateb i'r Arolwg: Data Rhestr Aros

Gofynnwyd i'r cyfranogwyr a fyddai ganddynt ddiddordeb mewn sefydlu man tyfu, dywedodd cyfanswm o 118 fod ganddynt ddiddordeb, a hynny drwy randir (32%), man tyfu cymunedol (43%), neu gynllun rhannu gardd (9%).

Hoffech chi ddechrau neu fod yn rhan o sefydlu prosiect tyfu neu randiroedd cymunedol? (dewiswch bob un sy'n berthnasol)

Os rhywbeth arall, rhwngch wybod i ni.

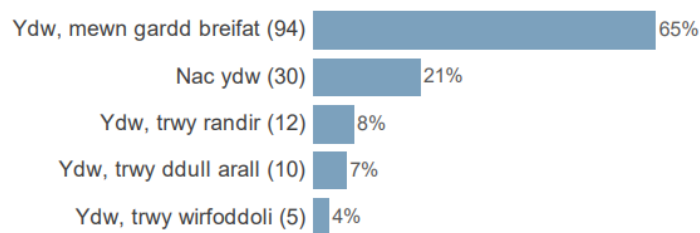
I am interested in all but I don't feel that I currently have time to be involved so it would be something to think about for the future
Maybe
Already involved
I am happy to help but not set up
I head up Carmarthen Together Growing group which tries to connect people with growing opportunities
Happy to plant a few fruit trees within my village and surrounding areas.
Maybe
I strated the village allotment group and remain as Secretary
Possibly
Already involved as a Town Councilor in supporting an association.
At a future point - around 3 years or so.
Helpu gyda gweld beth yw'r angen lleol a threfnu gweithgaredd os yn berthnasol.
Not good at organizing others

Ffigur 10 Ymateb i'r Arolwg: Hoffech chi ddechrau neu fod yn rhan o sefydlu prosiect tyfu neu randiroedd cymunedol?

7. Manteision

Ceisiodd yr arolwg ddeall lefel y twf sydd eisoes yn digwydd yn y sir yn ogystal â manteision canfyddedig tyfu. Mae mwyafrif y rhai a gymerodd ran yn yr arolwg (84%) eisoes yn tyfu, gyda 65% yn defnyddio gardd breifat. Mae'r ffigur canlynol yn rhoi dadansoddiad o'r mathau eraill o dyfu y mae cyfranogwyr yn eu gwneud:

Ydych chi'n tyfu eich cynnyrch eich hun naill ai trwy randir, gardd breifat, gwirfodd neu ddull arall?

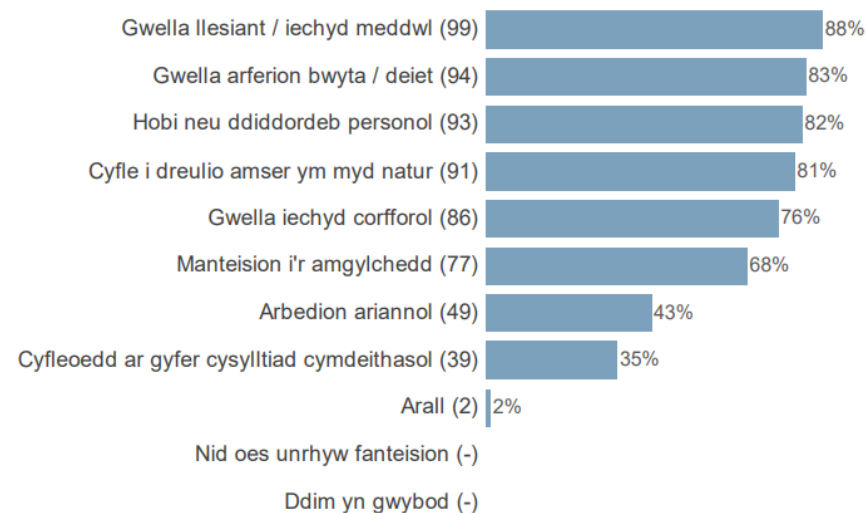
Os ydych yn cymryd rhan drwy ddull arall, gadewch i ni wybod sut.

acces to farm land for fruit growing & livestock
We have a community garden at the centre that is focussed on food production and wildlife
Patchwork Collective Scheme
Own land
I created an oasis on our pure concrete backyard. Ive grown veg fruit herbs flowers professional the past.
Plant pots

Ffigur 11 Ymateb i'r Arolwg: Ydych chi'n tyfu eich cynnyrch eich hun naill ai trwy randir, gardd breifat, gwirfoddoli, neu ddull arall?

Roedd y rhai a gymerodd ran mewn tyfu yn gallu mynegi eu profiad o'r manteision. Nododd y mwyafrif fwy nag un fantais, a'r rhai a nodwyd fwyaf oedd gwell llesiant/iechyd meddwl (88%) a gwell diet/arferion bwyta (83%). Mae'r ffigur canlynol yn rhoi trosolwg llawn o'r manteision canfyddedig.

Os ydych wedi ateb 'ydw', a oes unrhyw fanteision i dyfu eich bwyd eich hun? (dewiswch bob un sy'n berthnasol)

Os rhywbeth arall, rhowch wybod i ni.

Its fun!
Its my profession

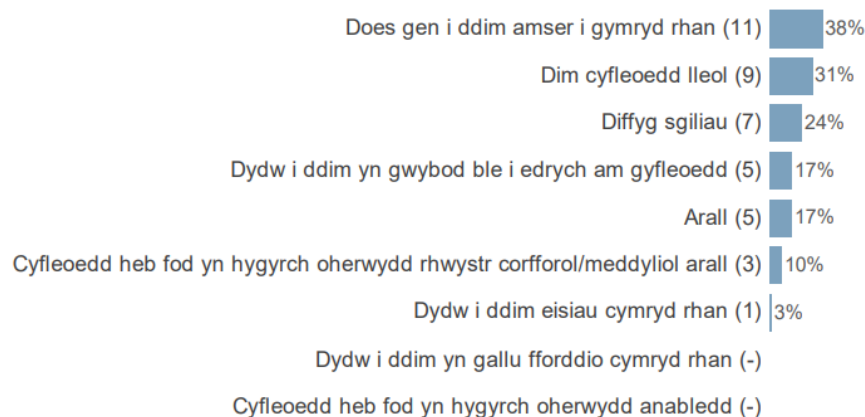
Ffigur 12 Ymateb i'r Arolwg: A oes unrhyw fanteision i dyfu eich bwyd eich hun?

8. Rhwystrau

Roedd yr arolwg hefyd yn ceisio nodi rhwystrau canfyddedig i gyfranogiad y gellid mynd i'r afael â hwy trwy gynlluniau tyfu yn y dyfodol a gwelliannau i fentrau presennol. Gofynnwyd i gyfranogwyr nad ydynt yn cymryd rhan mewn tyfu am y rhesymau dros beidio. Nododd y mwyafrif (38%) nad oes ganddynt amser, nododd llawer hefyd ddiffyg cyfleoedd lleol (31%) a diffyg sgiliau (24%) fel rhwystrau ychwanegol.

Mae'r ffigur canlynol yn rhoi dadansoddiad llawn o'r rhwystrau canfyddedig i gyfranogiad:

Os ydych wedi ateb 'nac ydw', a oes unrhyw reswm pam nad ydych chi'n cymryd rhan mewn tyfu? (dewiswch bob un sy'n berthnasol)

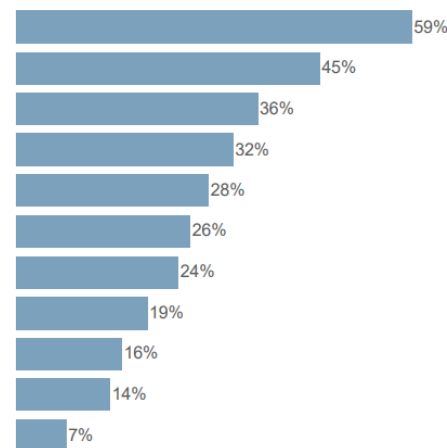

Ffigur 13 Ymateb i'r Arolwg: A oes unrhyw reswm pam nad ydych chi'n cymryd rhan mewn tyfu?

9. Cyfleusterau

Yn dilyn nodi'r rhwystrau, roedd yn bwysig deall y cyfleusterau sydd eu hangen i wella ymgysylltiad mewn mannau tyfu. Gofynnwyd i'r rhai a gymerodd ran yn yr arolwg pa gyfleusterau fyddai eu hangen arnynt i dyfu, a darparwyd nifer o opsiynau a blwch testun rhydd ar gyfer sylwadau ychwanegol. Mae'r ymatebion yn amlygu pwysigrwydd cyfleoedd lleol a llwybrau teithio llesol gyda 59% yn nodi bod angen cyfleoedd o fewn pellter cerdded. Pwysleisiodd nifer o bobl bwysigrwydd lleiniau â chymhorthdal neu leiniau am ddim (45%) a chyfleoedd y tu allan i oriau gwaith safonol (36%). Mae'r ffigur canlynol yn rhoi dadansoddiad llawn o'r cyfleusterau sydd eu hangen yn ogystal â'r sylwadau testun rhydd a oedd yn cynnwys yr angen am safleoedd sy'n croesawu cŵn.

Pa gyfleusterau fyddai eu hangen arnoch i gymryd rhan? (dewiswch bob un sy'n berthnasol)

Ffigur 14 Ymateb i'r Arolwg: Pa gyfleusterau fyddai eu hangen arnoch i gymryd rhan?

10. Sylwadau Ychwanegol

Ar ddiwedd yr arolwg, rhoddwyd cyfle i gyfranogwyr ddarparu unrhyw sylwadau ychwanegol a oedd yn berthnasol i'r arolwg mewn blwch testun rhydd. Dewisodd 38 o gyfranogwyr roi sylwadau, a thrafodwyd y themâu canlynol:

10.1 Cyfleoedd

Nododd llawer y cyfleoedd sylweddol o fewn y sir i gyfoethogi a gwella gofod tyfu megis:

- Cydweithio ar draws sectorau
- Cysylltu mentrau busnes â thyfu lleol
- Hyfforddiant ac addysg
- Nodi tir cyhoeddus y gellid ei ddefnyddio unwaith eto
- Gwelliannau bywyd gwyllt
- Cynlluniau tyfu eraill
- Mannau tyfu ar gyfer plant niwroamrywiol

10.2 Rhwystrau

O ran rhwystrau, bu cyfranogwyr yn trafod heriau canfyddedig i ymgysylltu gan gynnwys:

- Amseroedd rhestrau aros gormodol a diffyg cynnydd tuag at gynyddu gofod tyfu
- Fforddiadwyedd
- Cyfyngiadau amser
- Cyfyngiadau iechyd corfforol ac anabledau

10.3 Cyfleusterau

Defnyddiodd y cyfranogwyr y blwch sylwadau rhydd i drafod cyfleusterau pellach y teimlant y byddent yn uddiol ar gyfer safleoedd tyfu megis:

- Gwelyau uwch ar gyfer tyfwyr newydd a'r rhai sy'n ei chael hi'n anodd symud
- Casglu gwastraff rheolaidd
- Dosbarthu compost i'r safle
- Bod yn agos at deithio llesol (o fewn pellter cerdded)
- Ardaloedd cymunedol â meinciau picnic
- Ardaloedd bywyd gwyllt â chychod gwenyn

10.4 Manteision

Nododd rhai hefyd fanteision pellach sy'n gysylltiedig â thyfu:

- Cysylltiad cymunedol
- Arbedion ariannol
- Gwella llesiant corfforol a meddyliol

11. Crynodeb o ganfyddiadau

I grynhoi'r arolwg rhandiroedd a thyfu cymunedol, mae canfyddiadau allweddol sy'n dangos bod diddordeb sylweddol mewn amrywiaeth o fannau tyfu ledled y sir. Mae mwyafrif helaeth y cyfranogwyr eisiau gweld

cynnydd mewn rhandiroedd, mannau tyfu cymunedol a chyfleoedd tyfu eraill ar draws y sir, yn ogystal ag yn eu trefi a'u pentrefi lleol. Awgrymodd y cyfranogwyr hefyd y dylid creu perllannau cymunedol neu hyd yn oed blannu coed ffrwythau mewn ardaloedd cymunedol.

Nododd y rhai sydd eisoes yn ymwneud â thyfu, nifer o fanteision gan gynnwys gwell iechyd meddwl a llesiant, a dietau iachach sy'n cyd-fynd ag amcanion llesiant lleol a chenedlaethol. Fodd bynnag, mae yna hefyd rwystrau sylweddol sy'n atal unigolion rhag tyfu. Yn bennaf, mae hyn yn seiliedig ar ddiffyg cyfleoedd lleol, cyfyngiadau amser, a diffyg sgiliau.

O ran y cyfleusterau sydd eu hangen i gyfranogwyr gymryd rhan, nododd llawer bwysigrwydd cyfleoedd o fewn pellter cerdded, lleiniau am ddim neu leiniau â chymhorthdal, a chyfleoedd y tu allan i oriau gwaith safonol.

Bydd angen i ddyfodol mannau tyfu yn y sir ystyried y sylfaen dystiolaeth hon, wedi'i chroesgyfeirio â'r twf a nodwyd yn y Cynllun Datblygu Lleol ac asesiad mannau agored cyhoeddus er mwyn sicrhau'r budd mwyaf i'r cymunedau mwyaf difreintiedig. Bydd angen i fannau newydd hefyd fynd i'r afael â'r rhwystrau a godwyd a sicrhau bod y cyfleusterau perthnasol yn cael eu hystyried.

12. Y Camau Nesaf

Bydd canfyddiadau'r arolwg yn cael eu defnyddio i adeiladu ar y sylfaen dystiolaeth bresennol a llywio datblygiadau strategol pellach mewn rhandiroedd a thyfu cymunedol ar draws y sir. Bydd yr adroddiad hwn yn cael ei rannu'n gyhoeddus drwy wefan yr awdurdod lleol, yn ogystal ag yn uniongyrchol â chynghorau tref a chymuned, rhanddeiliaid a chyfranogwyr a oedd yn dymuno cael y wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd yr arolwg drwy e-bost.